

Speerpunten vanuit cliëntperspectief:

De Werkplaats COMO (Cliëntenorganisaties Maatschappelijke Opvang, voortgekomen uit COMO G4 en Werkplaats MO) vraagt nadrukkelijk om onderstaande speerpunten op te nemen in uw nieuwe verkiezingsprogramma's. We signaleren een aantal zorgwekkende zaken die dringend uw aandacht behoeven.

- Toename dakloosheid.
- Steeds meer mensen leven langdurig in armoede.
- Te veel mensen krijgen niet de zorg die zij nodig hebben.
- Het ontbreekt veel mensen aan werkelijk perspectief op een beter leven.
- Er wordt onvoldoende invulling gegeven aan preventie van dakloosheid.
- Ervaringsdeskundigen worden te weinig opgeleid en ingezet.
- Mensenrechten worden onvoldoende gerespecteerd.

In dit schrijven geven we u een aantal concrete aanknopingspunten mee. Voortkomend uit onze praktijkkennis en ervaring.

Zeggenschap en ervaringsdeskundigheid

1. Ervaringsdeskundigheid:

In de hulp aan mensen die dak- of thuisloos zijn of die gebruik maken van de Vrouwenopvang wordt nog te weinig gebruik gemaakt van de inzet van ervaringsdeskundigen. Dat is een gemiste kans, juist nu er zoveel transformatie en kanteling nodig is. Ervaringsdeskundigen kunnen door gebruik van hun ervaringskennis een groot verschil maken! Ook mensen die los van de Vrouwenopvang ervaring hebben met geweld in afhankelijkheidsrelaties (op jonge en/of volwassen leeftijd) hebben veel kennis en ervaring die beter benut kan worden. Bijvoorbeeld in signalering, voorlichting, training van hulpverleners en hulp aan mensen.

- Bied mensen een opleiding om hun ervaringskennis gefundeerd te kunnen inzetten. Veel mensen met ervaring hebben weinig financiële ruimte, het kan helpen als deze mensen geholpen worden met financiering van een dergelijke opleiding.
- Maak meer gebruik van ervaringsdeskundigen.

2. Cliëntondersteuning:

Cliëntondersteuning kan bijdragen aan het vergroten van eigen regie. Mensen hebben recht op levensbrede onafhankelijke cliëntondersteuning. We signaleren dat dit nog niet in heel Nederland beschikbaar is. Als er cliëntondersteuning is, dan is dit veelal op zorg gericht i.p.v. levensbreed, dus ook op terreinen zoals wonen, onderwijs, inkomen en dergelijke.

- Zorg dat in alle gemeenten levensbrede onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar is.
- Zorg dat burgers weten dat er voor hen cliëntondersteuning is, zorg dat alle gemeenten mensen pro-actief en passend informeren over levensbrede onafhankelijke cliëntondersteuning.
- Zorg dat onafhankelijke cliëntondersteuning ook is ingesteld op mensen uit de Maatschappelijke Opvang, huiselijk geweld en jongeren. Dit vraagt andere kennis en vaardigheden. Straatadvocaten zijn een goed voorbeeld hiervan.

3. Nog veel te verbeteren in medezeggenschap en cliëntenparticipatie:

Er is veel veranderd in het sociaal domein. De medezeggenschap is hier nog niet veel in mee veranderd. Gemeenten hebben meer te zeggen over Beschermd Wonen, Dagbesteding,

Vrouwenopvang en Jeugdhulp. Cliëntenraden zijn van oudsher gericht op de collectieve belangen binnen de instelling, zij hebben nog niet altijd ook een stem op gemeentelijk of regionaal niveau. Ook in gemeentelijke adviesraden (o.a. Wmo raden) zijn onze groepen nog steeds slecht vertegenwoordigd. Cliëntenraden zijn een belangrijke schakel voor cliëntenorganisaties. Daar waar instellingen en gemeenten veelvuldig samenwerken heeft de stem van de cliënt moeite om een stevige positie te krijgen. Er zijn signalen uit het hele land dat cliëntenraden het moeilijk hebben. Er vindt nauwelijks kwalitatieve monitoring plaats wat betreft medezeggenschap en cliëntenparticipatie in WMCZ, Wmo, Participatie- en Jeugdwet. Laat staan dat er actie volgt als zaken niet in orde zijn. Instellingen die de stem van cliënten niet serieus nemen komen hier nog steeds mee weg en krijgen geen prikkel tot verbetering.

Het ontbreekt Werkplaats COMO landelijk aan een formele positie, faciliteiten en financiering om ons werk als belangenbehartiger goed te kunnen doen. Dit komt doordat wij niet in het hokje van de subsidieregels passen (dakloosheid is geen aandoening of 'ziekte'). Voor bepaalde zaken is een instellingsgebonden of lokale cliëntenstem onvoldoende. Er is vanuit cliëntperspectief een club met ervaringskennis nodig die overzicht heeft en zaken kan verdiepen en verbinden.

- Zorg dat cliëntenorganisaties en cliëntenraden in staat worden gesteld hun werk te doen.
- Gemeenten, zorginkoop, verzekeraars, overheid zouden meer werk moeten maken van medezeggenschap, inspraak en andere vormen van cliëntenparticipatie.
- Zorg dat ook landelijk en regionaal de stem van de cliënt (dak- en thuislozen, vrouwenopvang) goed georganiseerd is. Zodat we goed in staat worden gesteld om goed en vroegtijdig mee te denken met allerlei ontwikkelingen.

Bijtend beleid

4. Kostendelersnorm gaat doel voorbij:

Werkplaats COMO constateert dat veel mensen in de problemen komen als gevolg van de kostendelersnorm. Meer dakloosheid, minder mantelzorg, meer armoede, minder perspectief, meer dure zorg, minder participatie, meer schulden, minder zelfstandigheid. En dus ook meer kosten voor de samenleving. Veel groepen die noodgedwongen voor elkaar zorgen komen onnodig in problemen. Mensen 'delen' vaak helemaal geen kosten, voor iemand met problemen zorgen is vaak erg duur. Werkplaats COMO pleit al lang voor afschaffing van deze maatregel. De staatsecretaris biedt gemeenten ruimte om de maatregelen te verzachten en maatwerk toe te passen. Echter gemeenten benutten deze mogelijkheden onvoldoende. Veel gemeenten komen zelf moeilijk in contact met de mensen die last hebben van deze maatregel. Mensen die veel problemen hebben maken als gevolg van hun problemen onvoldoende gebruik van beroep- en bezwaarprocedures.

- Pas vroegtijdig maatwerk toe om te voorkomen dat mensen onnodig meer problemen krijgen. Het is niet vrijblijvend voor gemeenten om dit maatwerk te leveren!
- Zorg dat medewerkers van gemeenten én burgers die hiermee te maken kunnen krijgen, de regelingen en die mogelijkheden ook werkelijk kennen.
- Zorg dat mensen in staat worden gesteld en niet gestraft om elkaar te helpen.
- Maak eindelijk eens een landelijke berekening van wat deze maatregel de maatschappij kost. En bezie dan nogmaals of dit werkelijk een besparing oplevert.
- Voor mensen met veel problemen is het vaak ingewikkeld om bezwaar te maken. Check voor de Kostendelersnorm wordt toegepast wat de context van de betreffende persoon is. Verslechterd het perspectief van de persoon? Dan geen Kostendelersnorm toepassen.

5. Aandacht voor Armoede:

Steeds meer mensen (volwassenen en ook veel kinderen) leven langdurig in armoede, soms hun leven of generaties lang. Er zijn onvoldoende mogelijkheden voor mensen om hier uit te geraken.

Armoede heeft grote impact. Het vraagt zoveel aandacht en geeft zoveel stress dat mensen hierdoor veel minder goed gaan functioneren. Armoede is een van de belangrijkste oorzaken van dakloosheid.

- Zorg dat mensen voldoende basisinkomen hebben om van te kunnen leven.
- Maak een einde aan wachttijd voor een uitkering als mensen niks hebben om op dat moment van te leven.
- Zorg dat armoederegelingen bereikt en gebruikt worden door de mensen voor wie het bedoeld is. Vaak zijn regelingen onbekend, ingewikkeld of hoogdrempelig. Hierdoor maken mensen hier onvoldoende gebruik van. Breng de regelingen naar de mensen toe i.p.v. dat de mensen naar de regelingen toe moeten komen.
- Zorg dat mensen steun hebben.
- Maak gebruik van armoede-ervaringsdeskundigen. Op een aantal plekken in Nederland gaat men hiermee aan de slag. Zorg ervoor dat dit geen uitzonderingen zijn maar dat dit onderdeel is van het basisaanbod rondom armoede.

6. Stop met beboeten van basale levensbehoeften:

In Nederland krijgen mensen die dak- of thuisloos zijn regelmatig boetes voor basale levensbehoeften. Doordat men geen plek heeft om te slapen of om naar een toilet te gaan. Boetes die zij veelal niet kunnen betalen en waardoor zij nog meer in de problemen komen. Zorg dat deze mensen kunnen voorzien in hun basale behoeften.

- Stop met het beboeten van basale levensbehoeften zoals slapen op straat of in een park. Als men geen andere plek heeft om te slapen kun je mensen niet verbieden om waar dan ook te slapen.
- Zorg voor voldoende 24 uur per dag toegankelijke gratis openbare toiletten. Om te voorkomen dat mensen die dakloos zijn hun basale levensbehoeften noodgedwongen op straat moeten doen.

(Terugval) preventie

7. Meer kans op werk:

Veel mensen die dakloos zijn (geweest) komen erg moeilijk aan het werk. Op dakloosheid rust veel stigma. Met een postadres bij de instelling wordt je geweigerd, werken is moeilijk te combineren met een verblijf in de opvang of overleven op straat, veel mensen hebben een flink gat in hun CV, gecombineerd met een gat in je gebit kom je nog moeilijker aan de bak. Mensen hebben veel ingeleverd wat betreft zelfvertrouwen en vertrouwen. Mensen die dakloos zijn (geweest) beschikken over vele talenten!

Voor vrouwen in de vrouwenopvang spelen andere obstakels. Zij verhuizen noodgedwongen vaak, omwille van de veiligheid is werken niet altijd een optie. De zorg voor kinderen is erg zwaar voor deze vrouwen: de vrouwen en hun kinderen hebben erg veel meegemaakt. Dit vraagt ook tijd en aandacht.

- Bied ook mensen die dakloos zijn (geweest) meer kansen op werk.
- Werk is een mogelijkheid om uit de armoede te geraken.
- Benut talenten van mensen!
- Help mensen financieel met een gebitsrestauratie als dat nodig is.
- First things first: sommige problemen vragen eerst aandacht. Geef mensen die ruimte.
- Maak het mogelijk om, zonder opnieuw een gehele aanmeld- en aanvraagprocedure te doorlopen, terug te kunnen vallen op eerdere hulpverlening, onderdak of ondersteuning.

- Ga op zoek naar werkmogelijkheden binnen de Vrouwenopvang.

8. Meer aandacht voor geweld in afhankelijkheidsrelaties:

Nog steeds zijn veel mensen in Nederland slachtoffer van geweld in relationele sfeer. Onder hen vele kinderen. Met wekelijks dodelijke afloop. Nog steeds is de aanpak niet sluitend.

- Geef voorlichting op alle scholen. Herhaal dit regelmatig. Wat kun je doen als het jezelf of iemand anders overkomt? Alle scholen: Basisschool, middelbare school, speciaal onderwijs, beroepsopleidingen en hoger onderwijs.
- Voer campagnes die bijdragen aan het bespreekbaar maken van geweld, die helpen om de schaamte te overwinnen.
- Bied slachtoffers (volwassenen en kinderen) van geweld spoedig traumahulp en andere psychische ondersteuning.
- Bied daders ook passende hulp.

Wonen

9. Geen mens op straat - Iedereen heeft het hele jaar door recht op wonen of tijdelijke opvang:

Mensen hebben recht op wonen of opvang. Te veel mensen zijn desondanks noodgedwongen de nacht op straat of in mensonwaardige omstandigheden door te brengen. Dit moet stoppen!

- Opvang is een recht. Zorg dat in Nederland het recht op wonen gerespecteerd wordt.
- Ook als er geen sprake is van winterkoude hebben mensen recht op opvang.

10. Huisvesting – voldoende betaalbare woningen:

Dakloosheid is vooral een huisvestingsprobleem. De groep mensen die geen woning heeft en verder (nog) geen andere problemen heeft wordt almaar groter. Er zijn in Nederland te weinig betaalbare woningen. Door allerlei maatregelen wordt het aantal betaalbare woningen zelfs kleiner. Allerlei groepen vallen nu buiten de boot waar het huisvesting betreft: mensen met een laag inkomen, jongeren die op zichzelf willen gaan wonen. Allerlei vormen van hulp en opvang (o.a. Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang) raken verstopt met mensen die daar allang klaar zijn doordat zij niet door kunnen stromen naar betaalbare zelfstandige woonruimtes.

- Zorg voor voldoende betaalbare woningen, voor zowel gezinnen, stellen en alleenstaanden.
- Zorg eerst voor voldoende betaalbare woningen voor de burgers van een gemeente alvorens plekken voor toeristen te creëren. Toerisme levert geld op maar dakloosheid kost veel meer! Steden waar de toeristen wel een slaapplek hebben en de eigen burgers op straat moeten overnachten vinden wij niet acceptabel.

11. Voorkomen huisuitzetting:

Nog steeds worden teveel mensen in Nederland uit hun huis gezet. Gemeenten kijken veelal alleen naar de uitzettingscijfers. Echter over veel meer mensen is een uitzettingsvonnis uitgesproken. Deze mensen raken veelal ook hun huis kwijt, doordat zij hun huis zelf verlaten alvorens het vonnis wordt uitgevoerd. Deze mensen worden veelal ook dakloos en/of verdwijnen uit beeld. Ondanks de vele convenanten huisuitzettingen raken nog te veel mensen (inclusief kinderen) hun woning kwijt. Helemaal opnieuw beginnen is heel duur en intensief.

Mensen met psychische problemen zoals een psychose of een depressie zijn veelal niet meer in staat een zorgvuldige administratie te voeren. Zorg dat deze groep ook steun krijgt op administratief vlak om te voorkomen dat deze kwetsbare groep er nog een ernstig probleem bij krijgt.

- Maak meer werk van het voorkomen van huisuitzettingen.
- Zorg dat mensen in een crisis niet ook nog dakloos worden.

- Als mensen crisishulp krijgen bijvoorbeeld bij de GGZ, zorg dat er gecheckt wordt of mensen hulp nodig hebben bij het doen van de administratie.

Mocht u naar aanleiding van deze speerpunten meer informatie willen, neem dan gerust contact op. Ook gaan wij graag met u in gesprek.

Met vriendelijke groet,

Werkplaats COMO

Contact: Elly Burgering elly@straatconsulaat.nl

Werkplaats COMO is voortgekomen uit de Werkplaats MO (landelijk sinds 2007 eerst als Klankbordgroep MO/VO/VZ/ZJ i.h.k.v. Programma Lokale Versterking GGz Wmo-Landelijk Platform GGz) en Cliëntenorganisaties Maatschappelijke Opvang van de 4 grote steden, COMO G4 (sinds 2006 i.h.k.v. Plan van Aanpak MO G4). Bij Werkplaats COMO zijn ervaringsdeskundigen actief met ervaring in Dak- en thuisloosheid, Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang, Geweld in afhankelijkheidsrelaties, Verslavingszorg en Zwerfjongeren.